

درس بازارها و نهادهای مالی

۱. مشخصات عمومی دوره

مدرس دوره	حسین عبده تیریزی abdoh@abdoh.net
دستیاران آموزشی	پارسا پورقاسم و مسعود باغبانی parsa.pourghasem@gmail.com و masood.b2010@gmail.com
زمان برگزاری	مهرماه تا بهمن ماه سال ۱۴۰۰؛ روزهای سه‌شنبه، ساعت: ۱۵:۳۰-۱۲:۳۰
محل برگزاری	دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی
سایت‌های آموزشی	www.finance.ir www.abdoh.net

۲. شرح درس و هدف از ارائه آن

بازارهای مالی یا بازار دارایی‌های مالی نقش مهمی در عملکرد کارآمد اقتصاد بازار برعهده دارند. ابزارها و نهادهای مالی بنیان‌هایی هستند که اجازه می‌دهند این بازارها به شکل کارآمدی فعالیت کنند. بازارها و نهادهای مالی، حتی در ایران، با زندگی ما عجین شده‌اند. این صنعت بسیار بزرگی است که بازیگران بسیار قدرتمندی دارد که عامه سرمایه‌گذاران را به چالش می‌کشند، و زندگی آنان را با ریسک‌های گسترده‌ای مواجه می‌کنند. بازارها و نهادهای مالی بنیانی برای مطالعه بهتر علم مالی هستند؛ این مباحث جزء اصلی آموزش مدیریت دانشجویان نیز هست، بدین معنی که فراگیرند در این دنیا کسب و کارها چگونه کار می‌کنند.

از این رو، به دلایل مختلف باید درک عمیق از اندیشه‌ها، مفاهیم، و سازوکارهای بازار سرمایه مدرن پیدا کنیم. ناچاریم مسائل اساسی بازارهای مالی را تحلیل کنیم؛ منافع نهفته در این بازارها و منافع مشارکت‌کنندگان در این بازارها را درک کنیم؛ مفهوم واقعی واژگان مالی خاص را دریابیم؛ و بتوانیم علائم و رفتار اقتصادی عاملان در بازارها و نهادها را دنبال کنیم. البته، تغییرات سریع در ترکیب ابزارها و آرایش نهادهای مالی بدان معناست که محتوای این دوره آموزشی در طول زمان باید همواره تغییر کند.

این دوره اصول بنیادین حاکم بر بازارها و نهادهای مالی را مورد مطالعه قرار می‌دهد، یعنی به توضیح ابزارها، نهادها و بازارهای سرمایه در کشورهای دارای عمق مالی مناسب می‌پردازد. در عین حال در هر مورد، بلافاصله وضعیت را در ایران نیز توضیح می‌دهد. این دوره اطلاعات پایه‌ای در مورد ساختار، عملکرد و نقش نظام‌های مالی - در شرایطی که این نظام‌های مالی روابط متقابل پیچیده‌ای با یکدیگر (به‌ویژه بازار سرمایه با بخش بانکداری) دارند - در اختیار

شرکت کنندگان قرار می‌دهد. کوشش آن است که دانشجوی کلاس کارکرد صنعت بانکداری و رفتار بانک مرکزی را در کنار کارکرد نهادهای بازار سرمایه و رفتار مقام ناظر بازار سرمایه (سازمان بورس و اوراق بهادار) دریابد.

دوره با بررسی ویژگی‌های فضای اقتصاد کلانی شروع می‌شود که در آن نهادهای مالی فعالیت می‌کنند. قصد آن است که دانشجو تفاوت بین ابزارها، تفاوت بین نهادها و کارکرد این ابزارها و نهادها را در بازارهای مالی تحت شرایط اقتصاد کلان ایران بشناسند. پس این دوره به بررسی واسطه‌های مالی، ابزارهای مالی، و بازارهای مالی مختلف می‌پردازد؛ بازارهایی که در آنها نهادهای اعتباری در کنار نهادهای بازار سرمایه فعالیت می‌کنند. عناوین دیگری که در این درس بررسی می‌شود به شرح زیر است: بررسی عمومی کلیت سیستم مالی؛ روابط بین نهادهای مالی، و ارتباط این نهادها با سیاست پولی و ثبات اقتصادی؛ ویژگی ابزارهای مالی در بازارهای پول و سرمایه؛ بازارهایی که در آنها نرخ بهره تعیین می‌شود، یعنی بازارهای پول شامل نهادهای سپرده‌پذیر و پس‌اندازی؛ نقش و ارزش دارایی‌های مالی؛ بازارهای سرمایه شامل بازار اوراق قرضه و سهام؛ بازارهای ارزش خارجی و مالی بین‌الملل؛ بازارهای مشتقه، و نحوه ریسک‌پناهی در آن بازارها؛ مقررات بازارهای مالی و بحران‌های مالی.

این دوره به دانشجویان امکان می‌دهد با مفاهیم اساسی در مورد بازارهای مالی و با محصولات این بازارها آشنا شوند؛ نظام‌های قیمت‌گذاری محصولات مالی را درک کنند؛ ریسک بازارها را بشناسند؛ و با بازیگران بازارها آشنا شوند. چنین دوره‌ای به هر دانشجو اجازه می‌دهد تا اطلاعات مالی را دریابد و بتواند در بازارهای مالی کار کند. دانشجویان فرامی‌گیرند که با استفاده از نظریه‌هایی که فراگرفته‌اند، در دنیای واقعی، متناسب با نیازهایشان و متناسب با ویژگی محصولات و بازارها، تصمیمات سرمایه‌گذاری را اتخاذ کنند. دوره به مشارکت کنندگان مهارت‌های عملیاتی می‌آموزد تا مفاهیم مرتبط با بازارهای پول، بازارهای اوراق قرضه، بازارهای خارجی، بازارهای سهام، و بازارهای مشتقه را در عمل به کار گیرند.

هدف آن است که در پایان دوره مشارکت کنندگان محیط مالی را بهتر بشناسند. از طریق آنچه فراگرفته‌اند و با تحلیل برخی اخبار مالی، حتی ریسک‌بازدهایی را بررسی کنند که خوشبین‌های مالی قول می‌دهند و با نحوه مقابله با مخاطرات خطرناک در بازارهای مالی آشنا شوند. طی این دوره فرصتی فراهم می‌شود تا دانشجویان با دانش و مهارت‌های کسب‌شده و با فهم پیچیدگی این بازارها بتوانند مشکلات تأمین مالی کسب‌وکارها را بهتر حل کنند و در بازارهای مالی قدرتمندتر ظاهر شوند. درک مبانی اقتصادی نهادهای مالی و نقش اقتصادی ابزارهای مالی به تقویت قدرت تحلیل و تحقیق دانشجویان در بازارهای مالی می‌انجامد، و بی‌شک دانشجویان را آماده می‌کند که در بازارهای مالی فعالیت کارآمدتری داشته باشند.

۳. نحوه برگزاری کلاس‌ها

بیشتر کلاس‌ها به شکل ارائه سخنرانی برگزار خواهد شد. ماهیت درس بازارها و نهادهای مالی به گونه‌ای است که استفاده از افته‌ها و بازی‌های آموزشی در آن دشوار است. سخنران اصلی طبعاً مدرس اصلی کلاس است، اما برای ایجاد تنوع و برخورداری از دیدگاه‌های مختلف، مدرس اصلی از سایر سخنرانان نیز برای ارائه مطالب دعوت به عمل خواهد آورد. ارائه پاره‌ای از فیلم‌های آموزشی نیز در کلاس انتظار می‌رود. کلیه مطالب آموزشی اعم از فصل‌های کتاب و یا مقالاتی که باید خوانده شود و نیز اسلایدهای درس کلاً در اختیار دانشجو قرار می‌گیرد نیازی نیست که دانشجو کتابی خریداری کند یا به دنبال مطالبی باشد. دستیاران کلاس کمک خواهند کرد که کلیه مطالب در دسترس دانشجویان باشد.

از دانشجویان انتظار می‌رود که در بحث‌های کلاس مشارکت کنند و همان‌طور که در بند ارزیابی می‌یابید، بخش قابل‌ملاحظه‌ای از نمره کلاس به مشارکت فعال در کلاس اختصاص دارد.

۴. پیش‌نیازهای درس

از دانشجویان این دوره انتظار می‌رود درک روشنی نسبت به مفاهیم پایه مالی مانند ارزش زمانی پول و ریسک و بازده داشته باشند. همچنین دانشجویان باید با کلیات اقتصاد کلان آشنا باشند و مفاهیم پایه خلق پول و شکل‌گیری تورم را بشناسند. داشتن پیشینه اجرایی در بازار پول یا سرمایه برای دانشجویان حاضر در این دوره ضروری نیست. طبعاً از دانشجویانی که سابقه کار در نهادهای پولی یا بازار سرمایه دارند سطح مشارکت در کلاس بالاتری انتظار می‌رود و این عده از مطالبی هم که در دوره ارائه می‌شود، بیشتر بهره خواهند برد.

۵. ارزیابی

در طول ۱۶ جلسه کلاس مطالبی که در بند ۶ شرح آنها آمده مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در پایان هر ۵ جلسه، مطالب ارائه و مورد بررسی قرار گرفته در جلسه‌های قبل، موضوع آزمون از دانشجویان خواهد بود. بدین ترتیب، دو آزمون میان‌ترم و یک آزمون در پایان ترم انجام می‌شود. در آزمون نهایی، مطالب ۶ جلسه آخر کلاس مورد پرسش قرار می‌گیرد. محتوای آزمون‌ها منحصرأ از مطالب منعکس در اسلایدها، مقاله‌ها، ویدیوها و فصل کتاب‌هایی برگرفته می‌شود که مشخصاً در این برنامه از آن‌ها یاد شده است. هدف آن است که این مطالب را خوانده و دریافته باشید. آزمون‌ها کتاب باز است و دانشجو می‌تواند تمام یادداشت‌ها و نوشته‌های خود را در جلسه آزمون همراه داشته باشد.

مورد مشمول نمره	سهم از نمره کل
آمادگی و مشارکت در کلاس	۲۰٪
انجام دو تکلیف در طول ترم	۱۵٪
دو آزمون در طول دوره	۴۰٪
آزمون پایان ترم	۲۵٪

۶. ریز نشست‌های درس

زیرساخت‌های اقتصاد و مبانی پایه

جلسه اول

پول، تورم و اهمیت سیاست پولی در کارکرد بازارهای مالی

- اسلایدهای جلسه اول [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۳ (نقش دولت در بازار مالی)
- مرجع شماره ۲، فصل ۱۱ (سطح و ساختار نرخ‌های بهره) و فصل ۱۲ (ساختار زمانی نرخ‌های بهره)
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر زنوز و مقاله دکتر طیبیان
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر طیبیان و سخنرانی دکتر صمدی (متن همه مقاله‌ها متعاقباً تهیه و در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد)

جلسه دوم

اهمیت اقتصادی ابزارها و نهادهای مالی؛ اهمیت نوآوری‌های مالی

- اسلایدهای جلسه دوم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۱ و ۲ (مقدمه و واسطه‌های مالی و نوآوری‌های مالی)
- مرجع شماره ۲، فصل ۱۰، تا صفحه ۳۳ (ویژگی دارایی‌های مالی)
- مرجع شماره ۳، فصل مقدماتی (مالی چیست؟)

جلسه سوم

قیمت‌گذاری دارایی‌های مالی و مدل‌های قیمت‌گذاری دارایی‌ها

- اسلایدهای جلسه سوم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۲، فصل ۱۰ بعد از صفحه ۳۳ (قیمت‌گذاری دارایی‌های مالی)
- مرجع شماره ۳، فصل ۴ (ارزشیابی دارایی‌های مالی)
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر پویان‌فر
- مرجع شماره ۵، سخنرانی هادی لاری

نهادهای سپرده‌پذیر و مقام ناظر

جلسه چهارم

نهادهای سپرده‌پذیر و عملکرد نظام بانکی در دهه ۹۰ شمسی

- اسلایدهای جلسه چهارم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۴ (نهادهای سپرده‌پذیر، فعالیت‌ها و ویژگی‌ها)
- مرجع شماره ۴، دو مقاله از عبده تبریزی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر کرمانی

جلسه پنجم

بانک مرکزی و ایجاد پول

- اسلایدهای جلسه پنجم (سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی)
- مرجع شماره ۱، فصل ۵ (بانک مرکزی و ایجاد پول)
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر صیدی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر عزیزی

جلسه ششم

سیاست‌های پولی و ثبات بازارهای مالی

- اسلایدهای جلسه ششم (سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی)
- مرجع شماره ۱، فصل ۶ (سیاست پولی)
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر قبادی و مقاله دکتر درودیان
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر سرزعی

بازارها و نهادهای بازار سرمایه

جلسه هفتم

بازار سهام: آمار حیاتی، تحولات بازار و تعهد پذیرهنویسی

- اسلایدهای جلسه هفتم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۲، فصل ۱۴ (بازارهای اولیه و تعهد پذیرهنویسی اوراق بهادار)، فصل ۱۵ (بازارهای ثانویه)
- مرجع شماره ۳، فصل ۱ (بازار سهام)
- مرجع شماره ۴، مقاله آقای آذرخش
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر حیدری

جلسه هشتم

بازار اوراق با درآمد ثابت: آمار حیاتی، تحولات بازار و اعتبارسنجی ناشران

- اسلایدهای جلسه هشتم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۲، فصل ۱۶ (بازار اوراق خزانه و اوراق بنگاه‌های دولتی) و فصل ۱۷ (اوراق بهادار شهرداری‌ها)
- مرجع شماره ۳، فصل ۲ (بازار اوراق با درآمد ثابت)، فصل ۵ (اعتبارسنجی ناشران)

جلسه نهم

شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری

- اسلایدهای جلسه نهم [سایت/اسلایدهای آموزشی/بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۸ (شرکت‌های سرمایه‌گذاری)
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر هامونی

جلسه دهم

سهامی‌های خاص و صندوق‌های حفظ ارزش

- اسلایدهای جلسه دهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر لاریجانی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی خانم رمضانیان و سخنرانی دکتر خواجه نصیری

نهادهای غیرسپرده‌پذیر خارج از بازار سرمایه

جلسه یازدهم

صندوق‌های بازنشستگی

- اسلایدهای جلسه یازدهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۹ (صندوق‌های بازنشستگی)
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر کردونی و مقاله دکتر عظیمی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر سعید حیدری و سخنرانی دکتر کرباسیان

جلسه دوازدهم

شرکت‌های بیمه

- اسلایدهای جلسه دوازدهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۱، فصل ۷ (شرکت‌های بیمه)
- مرجع شماره ۴، مقاله آقای غلامرضایی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر هادی و سخنرانی دکتر درواری

جلسه سیزدهم

بازارها و نهادهای مالی - بخش املاک و مستغلات

- اسلایدهای جلسه سیزدهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ املاک و مستغلات]
- مرجع شماره ۴، مقاله مهندس پارسا و مقاله دکتر زاوه
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر اسدی و سخنرانی مهندس علوی
- مرجع شماره ۶، مقاله‌های ۱-۲، ۱-۸، ۱-۱، ۲-۱ و ۲-۳

جلسه چهاردهم

تأمین مالی دانش بنیان‌ها

- اسلایدهای جلسه چهاردهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۴، مقاله آقای علیقلی پور و مقاله دکتر محمدی
- مرجع شماره ۵، سخنرانی مهندس دهبیدی پور و سخنرانی مهندس رضوی

دیگر عنوان‌ها

جلسه پانزدهم

بازار مشتقه‌ها

- اسلایدهای جلسه پانزدهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۵، سخنرانی مهندس حمزه‌ای
- مرجع شماره ۷، فصل ۱ و ۲ (مقدمه‌ای بر قراردادها و بازارهای آتی) و فصل ۶ (کارایی بازار آتی سکه طلا)

جلسه شانزدهم

بازار سرمایه در دو بخش پتروشیمی و کشاورزی

- اسلایدهای جلسه شانزدهم [سایت/ اسلایدهای آموزشی/ بازارها و نهادهای مالی]
- مرجع شماره ۴، مقاله دکتر حسینی مقدم و مقاله دکتر ناصرپور
- مرجع شماره ۵، سخنرانی دکتر مدیری و سخنرانی دکتر سلطانی نژاد

۷. منابع و مآخذ

۱. مبانی بازارها و نهادهای مالی، جلد اول.
۲. مبانی بازارها و نهادهای مالی، جلد دوم.
۳. کتاب بازار دارایی‌ها در دهه ۹۰ شمسی.
۴. ویدیوهای درس.
۵. مقاله‌های درس.
۶. مالی املاک و مستغلات
۷. بازار آتی